

Raport de Monitorizare

Cartea Albă A Justiției

Progrese, Constrângeri, Priorități

Elaborată de membrii Grupul de Experti în domeniul Justiției (GEJ):

Olesea Doronceanu, Tatiana Ciaglic,

Pavel Grecu, Ecaterina Popșoi, Adrian Ermurachi

Chișinău, februarie 2022

Note de limitare a responsabilității:

Această publicație a fost elaborată în cadrul proiectului „Grupul de Experți în domeniul Justiției”, susținut financiar de Fundația Soros Moldova. Opiniile exprimate în lucrare aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția Fundației Soros Moldova.

Publicat de:

Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE)
Str. București 90, of. 20 Chișinău,
MD-2001, Republica Moldova
T: + 373 22 788 989, E: info@ipre.md W: www.ipre.md

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	3
SUMAR EXECUTIV	4
METODOLOGIE	6
DOMENIUL I – CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR AUTORITĂȚILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI ..	7
1.1 CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII	7
1.2 COLEGIILE SPECIALIZATE DIN SUBORDINEA CSM ȘI INSPECȚIA JUDICIARĂ	14
1.3 CONSILIUL SUPERIOR AL PROCURORILOR	15
1.4 COLEGIILE SPECIALIZATE DIN SUBORDINEA CSP	16
1.5 AGENȚIA DE ADMINISTRARE A INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI	17
DOMENIUL II – PROMOVAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI	18
CONTROLUL INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI ȘI TRANSPARENȚA ACTIVITĂȚII AUTORITĂȚILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI	18
DOMENIUL III –CONSOLIDAREA PROFESIILOR CONEXE SECTORULUI JUSTIȚIEI	21
3.1 AVOCATURA	21
3.2 EXPERTII JUDICIARI	23
3.3 MEDIATORII	24
3.4 NOTARII	25
DOMENIUL IV – IMPLEMENTAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI	26
DESPRE AUTORI:	27

LISTA ABREVIERILOR

AAIJ	Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești
AGJ	Adunarea Generală a Judecătorilor
AGP	Adunarea Generală a Procurorilor
AI	Inteligență artificială
ANI	Autoritatea Națională de Integritate
CAJ	Cartea Albă a Justiției
CC	Curtea Constituțională
CEPEJ	Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției
CNA	Centrul Național Anticorupție
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
CSP	Consiliul Superior al Procuraturii
GEJ	Grupul de Experți în Domeniul Justiției
IT	Tehnologii informaționale
ODIHR	Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE
PAG	Planul de acțiuni al Guvernului anii 2021-2022
PG	Procuratura Generală
PIGD	Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor
SIA	Sistemul Informațional Automatizat
SRJ	Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025

SUMAR EXECUTIV

În ultimii 10 ani sectorul justiției din Republica Moldova a trecut prin diverse etape, de reforme, progrese, regrese și stagnare. Strategia ambițioasă de Reformare a Sectorului Justiției din 2011-2016 a pornit mai multe procese importante de reformare a sectorului justiției, printre care, reorganizarea sistemului judecătoresc, înregistrarea audio a ședințelor de judecată, majorarea salariilor judecătorilor, instituirea funcției de asistenți judiciari ș.a. Cu toate acestea, contextul politic din acea perioadă a făcut posibil ca în perioada 2016-2019 sistemul justiției să fie capturat prin corupție, intimidări și șantaj de elita cleptocrată de la guvernare.

După căderea regimului cleptocrat din 2019, mai mulți judecători și procurori comozi regimului au plecat din funcțiile de conducere a sistemului. Cu toate acestea, sistemul justiției a rămas în mare parte neschimbat, confruntându-se cu aceleași probleme de corupție, lipsă de integritate, justiție selectivă și adițional la acestea, blocaje instituționale provocate de rezistența sistemului la schimbări.

În vara 2021, o nouă majoritate parlamentară a investit un Guvern ce și-a propus în mod prioritar reforma justiției și lupta contra corupției.

În acest sens, în august 2021 Grupul de Experți în domeniul Justiției al IPRE a elaborat și prezentat Cartea Albă a Justiției, care propune un șir de acțiuni direcționate spre îmbunătățirea stării de lucruri în sectorul justiției, de la modificarea Constituției în vederea sporirii independenței justiției, evaluare extraordinară a judecătorilor și procurorilor, până la modul de asigurare a transparenței și comunicarea cu cetățenii.

Astfel, prin prezentul raport de monitorizare se urmărește a scoate în evidență cele mai importante evoluții în domeniul justiției de la momentul elaborării și prezentării Cărții Albe, până la data de 15 ianuarie 2022, respectând metodologia prezentată în secțiunea următoare.

Totodată, Raportul analizează activitățile ce reies din recomandările Cărții Albe a Justiției și pe care și le-au propus autoritățile publice centrale să le realizeze în perioada următoare. Cele mai multe dintre acestea sunt reflectate în Planul de Acțiuni al Guvernului (PAG) și Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 (SRJ).

Printre cele mai importante realizări care pot fi enumerate în perioada de monitorizare sunt:

1. Adoptarea de către Parlament în lectură finală a modificărilor constituționale în domeniul sistemului judecătoresc, urmând a fi sporită independența, eficiența, responsabilitatea și transparența sistemului judecătoresc;
2. Aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, fiind reflectate majoritatea recomandărilor Cărții Albe a Justiției în aceasta, inclusiv cele ce vizează implementarea tehnologiilor informaționale atât la etapa pre-judiciară, cât și judiciară, și interconectarea sistemelor informaționale din sectorul justiției cu alte sisteme informaționale disponibile;
3. Elaborarea conceptului privind evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor (procedura de „vetting”), fiind propus un mecanism extraordinar și extra-judiciar de evaluare a judecătorilor și procurorilor format din Misiunea Internațională de Monitorizare, Comisia de evaluare și Colegiul Special de Apel;
4. Elaborarea și aprobarea în prima lectură a proiectului de lege privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcțiile de membri în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția;
5. Creșterea nivelului de transparență decizională a CSP, prin publicarea unor ședințe, motivarea soluțiilor adoptate și publicarea acestora în termen util;
6. Elaborarea proiectului de modificare a articolul 46 alin. (3) din Constituție, propunându-se exceptarea celor care dețin funcții publice de prezumția licită a modului de dobândire a bunurilor;
7. Amendarea Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, fiind extinsă lista celor asupra

- căroră se aplică controlul averilor, introdusă obligația de declarare a valorii de piață a bunurilor mobile și imobile, introdusă inversarea sarcinii probațiunii, etc;
8. Soluționarea parțială a problemelor cu care se confruntă instituția avocaturii, prin organizarea Adunărilor Generale ale Barourilor și Congresului prin intermediul platformelor online;
 9. Desemnarea noilor membri în Consiliul de Mediere, fapt care a asigurat funcționalitatea în organele de autoadministrare a profesiei de mediator;
 10. Deblocarea activității și asigurarea funcționalității organelor de auto-administrare a notarilor prin desemnarea de către Ministerul Justiției a unei noi componente a Camerei Notariale.

Un rol important în procesul de consolidare a sectorului justiției îl are Parlamentul, acesta fiind o instituție cheie în procesul de creare a cadrului de funcționare a sistemului justiției și de formare a organelor care vor avea sarcina să asigure independența, integritatea și responsabilitatea sistemului justiției. Prin urmare, atât sistemul judecătoresc cât și Parlamentul trebuie să dea dovadă de responsabilitate, să-și îndeplinească competențele cu maximă transparență, astfel ca practicile vechi de numiri și promovări dubioase să rămână în trecut. Doar în aceste condiții amendamentele constituționale discutate vor avea un impact pozitiv asupra sistemului justiției și a statului de drept.

De asemenea, se atrage atenția asupra mecanismului de evaluare extraordinară („vetting” și „pre-vetting”), care oferă un mare grad de optimism și speranță. Însă este important de înțeles că pe lângă lege, Comisie și mecanism, este necesară o abordare mai cuprinzătoare și structurată.

Adițional, se atrage atenția asupra transparenței colegiilor specializate din subordinea CSP, care continuă practicile de a nu asigura transparența și oferă un acces limitat la subiectele discutate și deciziile luate.

Astfel, ținând cont de faptul că înfăptuirea justiției și asigurarea respectării drepturilor omului poate avea loc doar în rezultatul unui dialog constructiv între toți actorii implicați, autorii raportului consideră imperios necesară consolidarea eforturilor tuturor actorilor vizați în vederea implementării veritabile a celor mai importante recomandări din Cartea Albă a Justiției.

METODOLOGIE

Prezentul Raport reprezintă o sinteză actualizată a progreselor, constrângerilor și priorităților, înregistrate în domeniul justiției în perioada 26 august 2021 - 15 ianuarie 2022. Raportul are la bază structura Cărții Albe a Justiției și analizează dinamica implementării recomandărilor CAJ per patru domenii distincte de intervenție: consolidarea capacităților autorităților din sectorul justiției, promovarea integrității în sectorul justiției, consolidarea profesiilor conexe sectorului justiției și implementarea tehnologiilor informaționale în sectorul justiției.

Raportul a fost elaborat în urma unei analize a documentelor de politici publice din sectorul justiției, inițiativelor legislative, modificărilor legislative operate precum și documentelor strategice relevante sectorului justiției - PAG 2021-2022 și SRJ 2022-2025.

Progresele, constrângerile și recomandările prezentate pentru fiecare domeniu analizat în prezentul Raport au fost formulate în calitate de sumare ale constatărilor experților din cadrul Grupului de Experți în Domeniul Justiției.

DOMENIUL I – CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR AUTORITĂȚILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI

1.1 CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

1.1.1 ADOPTAREA DE CĂTRE PARLAMENT A PROIECTULUI DE MODIFICARE A CONSTITUȚIEI PENTRU A CONSOLIDA INDEPENDENȚA CSM ȘI STATUTUL JUDECĂTORULUI

PROGRESE

La 23 septembrie 2021, Parlamentul a adoptat în lectură finală [modificările constituționale](#) în domeniul sistemului judecătoresc. Aceste amendamente vin să sporească independența, eficiența, responsabilitatea și transparența sistemului judecătoresc. Modificările constituționale vor intra în vigoare la 1 aprilie 2022. Până la această dată Parlamentul urmează să ajusteze legislația în conformitate cu noile prevederi constituționale.

Amendamentele constituționale se referă la următoarele aspecte ale sistemului judecătoresc:

- a. **Excluderea termenului de numire inițială de 5 ani a judecătorilor.** Aceștia vor fi numiți din start până la plafonul de vârstă. Odată ce vor intra în vigoare modificările, toți judecătorii a căror termen de 5 ani de numire inițială încă nu s-a scurs vor fi considerați numiți până la plafonul de vârstă. Această schimbare este esențială pentru asigurarea independenței judecătorilor și reducerii vulnerabilității acestora față de CSM și factorul politic;
- b. **Numirea tuturor judecătorilor de Președintele țării.** Parlamentul nu va mai fi implicat în procesul de numire a judecătorilor Curții Supreme de Justiție. Mai mult, este exclusă cerința ca la CSJ să fie numite doar persoane cu vechime în funcția de judecător de 10 ani. Acest lucru va permite legiuitorului să reducă experiența necesară pentru a fi promovat la CSJ prin lege organică, sau chiar să deschidă posibilitatea promovării în instanța supremă a profesioniștilor din afara sistemului judecătoresc;
- c. **Excluderea reglementărilor constituționale care prevăd că președinții și vice-președinții instanțelor de judecată sunt numiți la propunerea CSM de către Președintele țării pe un termen de 4 ani.** Această modificare va permite excluderea Președintelui țării dintr-o procedură ce ține de promovarea și cariera judecătorilor. De asemenea, legiuitorul va putea menține, reduce sau mări durata mandatului de președinte de instanță prin lege organică;
- d. **Introducerea obligației CSM și/sau a organelor specializate să motiveze deciziile de numire și carieră a judecătorilor.** Aceste decizii urmează să fie adoptate în mod transparent, în baza unor criterii obiective și a meritocrației;
- e. **Imunitatea judecătorilor se reduce la imunitate funcțională.** Respectiv, în urma ajustării cadrului legal, acordul CSM pentru declanșarea procedurilor penale împotriva unui judecător va fi necesar doar pentru acțiuni ce țin de activitatea judecătorilor, cum ar fi, spre exemplu, acțiuni din cadrul procesului de judecată, emiterea deciziilor judecătorești etc;
- f. **Consultarea CSM în procesul de elaborare și aprobare a modificărilor bugetului instanțelor judecătorești.** CSM poate să prezinte și direct Parlamentului propunerile la proiectul bugetului instanțelor judecătorești;
- g. **Limitarea numărului de membri CSM la 12, dintre care șase sunt din rândul judecătorilor aleși de AGJ și ceilalți șase sunt din afara sistemului judecătoresc, numiți de Parlament.** Astfel, legiuitorul nu va mai putea să modifice componența CSM prin lege organică. De asemenea, membrii ne-judecători nu vor mai fi aleși doar din rândul profesorilor de drept, ci dintr-un cerc mult mai larg de persoane cu experiență relevantă. Membrii de drept (ministrul justiției, Președintele CSJ și Procurorul General) nu vor mai face parte din componența CSM. Membrii CSM urmează să fie aleși pe un termen de 6 ani fără posibilitatea de prelungire a mandatului;
- h. **Membrii CSM care nu sunt aleși din rândul judecătorilor urmează a fi selectați de Parlament prin concurs, cu votul a 3/5 din deputați (61).** Cu toate acestea, în cazul în care acest vot eșuează, prevederile constituționale vor permite elaborarea unei proceduri

- speciale de numire a membrilor CSM în alte condiții (de ex. cu un număr mai mic de voturi), pentru a nu bloca activitatea CSM din cauza lipsei unui consens larg în Parlament;
- i. **CSM urmează să-și exercite atribuțiile direct sau prin organele sale specializate.** Această modificare, teoretic, ar putea permite simplificarea unor proceduri de administrare a sistemului judecătoresc. Spre exemplu, o procedură disciplinară împotriva unui judecător în prezent poate să parcurgă până la 6 etape (Inspekția judiciară, completul de admisibilitate, Colegiul Disciplinar, CSM, Curtea de Apel și CSJ). Această modificare ar putea permite ca deciziile Colegiului Disciplinar să fie contestate direct în instanțele de judecată, fără necesitatea unor verificări și decizii CSM în aceste cazuri.

Pe lângă cele menționate, Guvernul își planifică transpunerea amendamentelor constituționale după cum urmează:

1. Acțiunea nr. 1.1.1. lit. a) din Planul de acțiune al SRJ 2022-2025, prevede pentru anul 2022 modificarea cadrului legal infra-constituțional ca urmare a adoptării modificărilor constituționale în partea ce ține de: numirea inițială în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă, prin excluderea termenului de 5 ani; numirea în funcție a judecătorilor CSJ de către Președintele Republicii Moldova; excluderea vechimii în funcția de judecător de cel puțin 10 ani pentru a putea fi numit judecător al CSJ; garantarea imunității funcționale;
2. Acțiunea nr. 1.1.2 lit. a) din Planul de acțiune al SRJ 2022-2025 prevede pentru anul 2022 modificarea cadrului legal infra-constituțional ca urmare a adoptării modificărilor constituționale în partea ce ține de componența și mandatul Consiliului Superior al Magistraturii.

CONCLUZII

Modificările constituționale menționate creează premise pentru schimbări pozitive în sistemul judecătoresc. Excluderea termenului de numire inițială a judecătorilor, excluderea Parlamentului din procesul de numire a judecătorilor la CSJ, posibilitatea excluderii Președintelui la promovarea unui judecător în funcții de conducere, excluderea membrilor de drept din componența CSM, precum și stabilirea unei componente fixe a CSM, poate să sporească atât independența individuală a judecătorilor cât și a sistemului judecătoresc ca tot întreg.

Posibilitatea lărgirii cercului de persoane care vor putea fi numiți de Parlament în CSM sau de Președinte la CSJ și a simplificării unor proceduri administrative precum procedura disciplinară a judecătorilor ar putea să sporească eficiența și să reducă caracterul corporativist al sistemului judecătoresc. Obligația constituțională de motivare a deciziilor ce țin de cariera judecătorilor ar putea să sporească transparența și responsabilitatea sistemului judecătoresc. Limitarea imunității judecătorilor la imunitate funcțională urmează să contribuie la creșterea responsabilității judecătorilor.

Teoretic, amendamentele propuse ar putea să aducă o serie de îmbunătățiri sistemului justiției, însă, ca să fie realizate în practică dezideratele menționate mai sus, acestea trebuie detaliate într-un cadru legal calitativ. Totodată, este crucial, ca cei vizați în mod special de aceste amendamente, și anume judecătorii și organele lor de autoadministrare, să aibă suficientă independență internă (pe lângă cea externă oferită de lege și mecanismele legale), integritate și profesionalism pentru a transpune în viață intenția care a fost urmărită la modificarea Constituției.

Totodată, trebuie de asigurat că nu se repetă experiențele anterioare de modificare a Constituției, unde amendamentele adoptate nu au adus efecte pozitive palpabile. În 2016 Constituția Republicii Moldova a fost amendată pentru a asigura garanții de independență și autonomie suplimentară pentru sistemul procuraturii stabilind, printre altele, că Procurorul General este ales de CSP și nu de Parlament¹. Cu toate acestea, situația în sistemul procuraturii

¹ Legea nr. 256 din 25 noiembrie 2016, disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96427&lang=ro.

nu s-a îmbunătățit semnificativ nici până în prezent. Nu a existat nici voință politică și nici voință sistemului procuraturii de a se auto-curăța.

În prezent, noua majoritatea parlamentară prezintă un interes sporit față de reformele în domeniul justiției și combaterii corupției. Au fost adoptate modificările constituționale menționate mai sus, a fost modificat cadrul legal în sensul sporirii transparenței modului de alegere a membrilor judecători în CSM (de ex: campania electorală a judecătorilor, publicarea dosarelor de participare pe pagina web), a fost îmbunătățită legislația ce ține de declararea averilor funcționarilor publici (de ex: declararea bunurilor la valoarea de piață), a fost adoptată Strategia de reformă a justiției 2022-2025 și planul de acțiuni de implementare a acesteia etc.

Totodată, guvernarea actuală a dat dovadă în unele situații de lipsă de transparență.² De asemenea, în contextul promovării procedurilor de vetting și pre-vetting, o numire efectuată de către Parlament la CSJ în lipsa unei verificări ample a integrității candidatului a trezit nedumerire în rândul societății civile dar și în rândul actorilor din sectorul justiției.³

Revenind la subiectul amendamentelor Constituționale, Parlamentul urmează să numească șase membri din 12 în cadrul CSM. Astfel, Parlamentul va avea un rol important în ceea ce ține de sistemul judecătoresc, având competența să numească 50% din membrii CSM. Parlamentul urmează să adopte legile cu privire la procedurile de „pre-vetting” și „vetting”, despre care vom vorbi mai în detaliu în secțiunea ce urmează. De asemenea, Parlamentul, potrivit proiectului de lege privind „pre-vetting-ul”, adoptat în prima lectură, va desemna trei din cei șase membri ai Comisiei de evaluare care vor verifica integritatea tuturor candidaților care vor dori să acceadă în funcția de membru în CSM și organele specializate din subordine.

Astfel, Parlamentul este o instituție cheie în procesul de creare a cadrului de funcționare a sistemului justiției și de formare a organelor care vor avea sarcina să asigure independența, integritatea și responsabilitatea sistemului justiției. Atât sistemul judecătoresc cât și Parlamentul trebuie să dea dovadă de responsabilitate, să-și îndeplinească competențele cu maximă transparență, astfel ca practicile vechi de numiri și promovări dubioase să rămână în trecut. Doar în aceste condiții amendamentele constituționale discutate vor avea un impact pozitiv asupra sistemului justiției și a statului de drept.

1.1.2 ADOPTAREA MECANISMULUI DE EVALUARE EXTRAORDINARĂ A PROFESIONALISMULUI ȘI A INTEGRITĂȚII JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR CONFORM OPINIILOR COMISIA DE LA VENEȚIA, ODIHR ȘI JURISPRUDENȚEI CEDO

PROGRESE

La 15 noiembrie 2021, [Ministerul justiției a publicat](#) un concept privind evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor (procedura de „vetting”). Acesta prevede un mecanism extraordinar și extra-judiciar de evaluare a judecătorilor și procurorilor format din Misiunea Internațională de Monitorizare, Comisa de evaluare și Colegiul Special de Apel. Acest mecanism își propune, în mare parte, asigurarea integrității sectorului justiției.

Potrivit conceptului Ministerului Justiției, „vetting-ul” judecătorilor și procurorilor urmează să se desfășoare fără modificări sau completări constituționale. Constituția Republicii Moldova prevede că deciziile privind cariera judecătorilor și procurorilor sunt luate de CSM și CSP,

² Apel public din 13 august 2021 prin care mai multe organizații neguvernamentale au constatat lipsa de transparență a Parlamentului la promovarea unor amendamente importante la Legea procuraturii, Legea ANI și altele, disponibil la: https://crim.org/wp-content/uploads/2021/09/2021-08-13_declaratie_Parlament_transparenta.pdf.

³ Parlamentul l-a promovat pe membrul CSM, Dorel Musteață la CSJ, în condițiile în care legislația în vigoare interzice membrilor CSM să fie promovați pe parcursul mandatului sau 6 luni după acesta, în cadrul sistemului judecătoresc. Președinta Comisiei juridice, numiri și imunități, Olesia Stamate, a explicat această decizie prin faptul că în 2018, înainte ca această regulă să fie introdusă în lege, CSM l-a propus pe dl Musteață la funcția de judecător în cadrul CSJ, însă Parlamentul nu a luat nicio decizie oficială în privința dumnealui. Astfel, Parlamentul l-ar promova pe Dorel Musteață în baza hotărârii CSM din 2018. Indiferent de faptul dacă această explicație este rezonabilă sau nu, este cert faptul că numirea respectivă ridică semne de întrebare. Interdicția promovării membrilor CSM din rândul judecătorilor în cadrul sistemului are la bază raționamentul ca aceștia să nu fie motivați și/sau influențați de perspectiva promovării în acțiunile întreprinse pe parcursul mandatului. Chiar dacă legea permite o astfel de promovare, majoritatea parlamentară trebuia să ia în considerare implicațiile etice ale unei asemenea decizii și să demonstreze că practicile anterioare de promovare a judecătorilor comozi puterii au luat sfârșit.

respectiv. Potrivit Comisiei de la Veneția, reieșind din prevederile Constituției Republicii Moldova, decizia finală în urma evaluării extraordinare urmează să fie luată de CSM în cazul judecătorilor și de CSP în cazul procurorilor.⁴ Astfel, în mod inevitabil, organele de autoadministrare menționate supra vor juca un rol important în evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor. Din aceste considerente, conceptul prevede necesitatea evaluării candidaților la funcția de membru în CSM, CSP și organele specializate din subordinea lor, în mod prioritar.

La 1 decembrie 2021, [Ministerul Justiției a publicat](#) prima versiune a proiectului de lege privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcțiile administrative din organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor (procedura de „pre-vetting”). Proiectul de lege prevedea o versiune simplificată a procedurii de „vetting” desfășurată în Albania, și a procedurii de „vetting” care este planificată după finalizarea „pre-vetting-ului” în Republica Moldova.

Proiectul inițial prevede crearea unui singur organ ad-hoc: Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcțiile administrative din organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor (Comisia de evaluare). Comisia urmează a fi formată din 6 membri, 3 membri naționali desemnați de Parlament (2 de majoritatea parlamentară și 1 de opoziție), și 3 membri internaționali desemnați de partenerii de dezvoltare. Comisia de evaluare urmează să verifice, în baza unui șir de criterii prestabilite, integritatea și averile tuturor candidaților la funcția de membru în CSM și CSP și în colegiile specializate subordonate.

La 13 decembrie 2021, Comisia de la Veneția [a adoptat o opinie](#) pe marginea proiectului de lege. Experții Comisiei de la Veneția au concluzionat că *„în final, este de competența autorităților Republicii Moldova să decidă dacă situația generală în justiția națională justifică evaluarea extraordinară a integrității tuturor judecătorilor, procurorilor și a membrilor CSM, CSP”* și că proiectul de lege stabilește o *„procedură echilibrată”*⁵.

La 17 decembrie 2021, Ministerul Justiției a [transmis la avizare proiectul de lege](#), iar la 19 ianuarie 2022 Guvernul [a aprobat proiectul de lege](#) într-o versiune ajustată în urma recomandărilor Comisiei de la Veneția și a societății civile. E de notat că în decembrie 2021 și IPRE [a depus o opinie](#) pe marginea proiectului de lege publicat inițial și a prezentat o serie de recomandări de îmbunătățire a mecanismului propus, care în mare parte au fost implementate în proiectul de lege adoptat. De asemenea, majoritatea propunerilor din opinia Comisiei de la Veneția se regăsesc într-o formă sau alta în proiectul de lege adoptat de Guvern, cu excepția recomandărilor ce țin de: excluderea cerinței ca membrii Comisiei de evaluare să nu fi fost procurori/judecători în ultimii 3 ani, organizarea audierilor candidaților în ședințe închise și republicarea deciziilor Comisiei.

La 20 ianuarie 2022, [IPRE a depus o opinie adițională](#) la proiectul de lege adoptat de Guvern pentru a fi examinată în cadrul platformei parlamentare. În cadrul opiniei adiționale au fost reiterate recomandările anterioare și prezentate un șir de recomandări noi, generate de modificările inserate în versiunea finală a proiectului aprobată de Guvern.

La 21 ianuarie 2022, Parlamentul a [adoptat în prima lectură proiectul de lege](#) cu privire la „pre-vetting”, fără modificări față de versiunea aprobată de Guvern.

În continuare, potrivit acțiunii 1.2.2. din Planul de acțiuni al SRJ 2022-2025, Guvernul și-a asumat următoarele activități:

1. Elaborarea cadrului normativ cu privire la evaluarea extraordinară (externă) a judecătorilor și procurorilor în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția, în 2022;
2. Implementarea mecanismului de evaluare extraordinară (externă) a judecătorilor și procurorilor, între 2022 și 2025;

⁴ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 966/2019 din 14 octombrie 2019, para. 63 și 87, disponibilă la: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)020-e), Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1058/2021 din 13 decembrie 2021, para. 75 și 105.

⁵ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 din 13 decembrie 2021, para. 42-44, disponibilă la: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2021\)046-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2021)046-e).

3. Verificarea prioritară a averilor și intereselor personale ale tuturor judecătorilor, procurorilor, membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor, inclusiv ale membrilor din cadrul organelor specializate ale acestora, între 2022 și 2025.

Având în vedere complexitatea procedurilor de „vetting” și „pre-vetting”, și multitudinea de alte provocări cu care se confruntă actualul Guvern, aceasta a depus un efort în perioada de referință în ceea ce privește planificarea activităților de verificare a integrității sistemului justiției, precum și elaborarea și îmbunătățirea proiectului de lege privind „pre-vetting-ul”.

Procedura de „pre-vetting”, fiind un mecanism complex, trebuie pe de o parte implementat cu maximă diligență și profesionalism, pentru a asigura integritatea procesului și drepturile persoanelor supuse verificărilor, iar pe de altă parte acesta trebuie să se desfășoare cât mai rapid posibil pentru a debloca activitatea CSM, CSP și a organelor specializate din subordinea lor, astfel ca să fie posibilă procedura de „vetting” a tuturor judecătorilor și procurorilor, și pentru ca aceste organe să-și poată îndeplini funcțiile ordinare de asigurare a independenței, profesionalismului și responsabilității sectorului justiției.

La adoptarea în prima lectură de Parlament, proiectul de lege nu a fost modificat sau îmbunătățit. Este important ca până la adoptarea în lectură finală, Parlamentul să ia în considerare recomandările neimplementate în proiect, ce țin de: audierea candidaților în ședințe închise, instituirea obligației membrilor Comisiei de evaluare de a depune declarații de avere, clarificarea mecanismului de delegare a membrilor delegați de partenerii de dezvoltare în Comisia de evaluare, și procedurii de soluționare a potențialelor conflicte de interese între membrii Comisiei de evaluare și candidații evaluați, precum și alte recomandări ce rezultă din opinia Comisiei de la Veneția și opinia adițională emisă de IPRE.

CONCLUZII

Acest mecanism de evaluare extraordinară („vetting” și „pre-vetting”) oferă un mare grad de optimism și speranță. Însă este necesar de înțeles că pe lângă lege, Comisie și mecanism, este necesară o abordare mai cuprinzătoare și structurată. Doar evaluarea extraordinară realizată independent față de alte procese nu este suficientă pentru a atingerea impactului scontat, fiind necesară consolidarea întregului sistem al administrației publice, sistemului de control și asigurarea unei independențe durabile a organelor de drept.

Este crucial ca autoritățile care promovează procedurile de „vetting” și „pre-vetting” să prevadă o procedură echitabilă și conformă prevederilor Constituționale de verificare a integrității, dar și să prezinte o justificare credibilă pentru necesitatea acestor măsuri extraordinare. Această justificare trebuie prezentată atât în fața autorităților competente (de exemplu, în eventualitatea contestării proiectelor de lege la Curtea Constituțională), cât și în fața societății. Publicul larg trebuie să înțeleagă de ce aceste mecanisme sunt necesare, cum vor funcționa și care sunt perspectivele evaluării extraordinare.

Adițional, pe lângă recomandările enunțate mai sus la proiectul de lege și lansarea mecanismului de evaluare extraordinară a judecătorilor, este necesar de depus efort la creșterea încrederii societății în sistemul judiciar. Doar prin asigurarea transparenței și comunicând într-o manieră eficientă se va contribui la consolidarea încrederii în sistemul judecătoresc și al procuraturii, cetățenii fiind siguri că acestea vor răspunde eficient la nevoile reale ale societății.

1.1.3 ORGANIZAREA AGJ CU ASIGURAREA OPORTUNITĂȚII PENTRU CANDIDAȚII LA FUNCȚII DE MEMBRU ÎN CSM DIN RÂNDUL JUDECĂTORILOR SĂ-ȘI PROMOVEZE CANDIDATURILE ÎN FAȚA COLEGIILOR JUDECĂTORI

PROGRESE

La 20 decembrie 2019, Parlamentul a adoptat [Legea nr. 193/2019](#) prin care au fost modificate mai multe prevederi legale ce țin de funcționarea sistemului judecătoresc. Modificările vizate prevedeau, printre altele, posibilitatea desfășurării de candidații la funcția de membru în CSM din rândul judecătorilor a campaniei electorale de promovare, precum și obligația CSM de a publica dosarele candidaților (CV, scrisoarea de motivare și un proiect ce conține obiectivele care judecătorul le urmărește odată ce ar fi ales în această funcție) pe pagina web oficială a CSM cu cel puțin 30 de zile înainte de data desfășurării adunării generale a judecătorilor unde urmează să se desfășoare alegerea membrilor CSM.

Prin [Hotărârea Curții Constituționale nr. 17 din 10 iunie 2021](#) a fost anulată legea nr. 193/2019 pe motiv că ar fi fost încălcată procedura de adoptare. CC a constatat că Legea nr. 193/2019 a fost votată în prima lectură până la data intrării în vigoare a hotărârii Guvernului prin care a fost aprobat proiectul de lege care a stat la baza legii respective, fapt ce a invalidat votul exprimat și a dus la situația în care Legea nr. 193/2019 a fost votată în mod valabil o singură dată. Art. 74 alin. (1) din Constituție prevede că legile organice se adoptă după cel puțin două lecturi. Respectiv, legile ce țin de organizarea justiției au revenit la versiunea lor de până la intrarea în vigoare a Legii nr. 193/2019.

Având în vedere că mai multe prevederi din Legea nr. 193/2019 aduceau îmbunătățiri transparenței sistemului judecătoresc, la 24 august 2021, Parlamentul a adoptat [Legea nr. 103/2021](#) prin care au fost reintroduse regulile de organizare a alegerilor membrilor judecători la CSM menționate mai sus. Acest proiect a oferit și mai multe garanții judecătorilor candidați, instituind obligația președintelor de instanțe să faciliteze întâlnirile candidaților cu judecătorii.

În perioada de monitorizare, CSM [a planificat](#) desfășurarea adunării generale a judecătorilor pentru alegera membrilor CSM și a colegiilor specializate pentru data de 1 octombrie 2021. Având în vedere că Legea nr. 103/2021, care a intrat în vigoare la 17 septembrie 2021, a introdus termene și reguli noi de desfășurare a adunărilor generale a judecătorilor, CSM [a amânat](#) desfășurarea AGJ pentru data de 3 decembrie 2021, pentru a se conforma noilor prevederi legale. Din cauza situației pandemice și a „lipsei cadrului legal” pentru a desfășura AGJ în regim online, CSM [a amânat](#) din nou desfășurarea acesteia pentru o dată ulterioară, fără a menționa o dată concretă. Reieșind din dispozițiile finale și tranzitorii ale [proiectului de lege](#) cu privire la „pre-vetting”, în 7 zile după finalizarea evaluării tuturor candidaților pentru funcțiile de membru în CSM și organele specializate din subordine, CSM urmează să convoace AGJ, însă nu mai târziu de 45 de zile după ședința CSM (art. 20 alin. (7) lit. a)).

În situația în care următoarea componentă a CSM va fi supusă unui filtru de evaluare extraordinară, odată ce va fi convocată AGJ, deja vor fi cunoscuți toți candidații eligibili, și respectiv, în perioada ce va rămâne până la AGJ, aceștia vor putea să desfășoare campania de promovare. Analizând mai multe prevederi din proiectul de lege menționat, AGJ va putea fi convocată în mod realist în iunie-iulie 2022.

ALTE CÂTEVA RECOMANDĂRI DIN CARTEA ALBĂ, CE ȚIN DE ACTIVITATEA CSM ȘI ORGANIZAREA JUDECĂTORILOR:

Planul de acțiuni al SRJ 2022-2025 reflectă un șir de alte acțiuni ce țin de activitatea CSM organizarea judecătorilor ce reies din recomandările Cartei Albe a Justiției, după cum urmează:

1. Potrivit acțiunii 1.1.4. lit. d), până la mijlocul anul 2023, urmează modificarea actelor normative interne ale CSM în vederea îmbunătățirii procedurii și criteriilor de selecție, evaluare și promovare a judecătorilor pe bază de merit și în mod transparent, inclusiv elaborarea metodologiei de desfășurare a interviului de către CSM;
2. Potrivit acțiunii 1.1.4. lit. e) se propune evaluarea independentă a implementării noilor proceduri și criterii de selecție și evaluare a judecătorilor, în anul 2024;
3. Potrivit acțiunii 1.1.1. lit. b), până la mijlocul anul 2023, urmează instituirea unui mecanism de antrenare a corpului de judecători al instanței judecătorești în identificarea candidaților pentru funcția de președinte și vicepreședinte de instanță judecătorească.

1.2 COLEGIILE SPECIALIZATE DIN SUBORDINEA CSM ȘI INSPECȚIA JUDICIARĂ

PROGRESE

În perioada de monitorizare, activitatea colegiilor specializate din subordinea CSM a fost paralizată din motiv că mandatele majorității membrilor colegiilor s-au finalizat și acestea au rămas fără cvorum. Totodată, AGJ, unde urmau a fi numiți noi membri judecători în aceste organe a fost amânată de multiple ori, și cel mai probabil nu va avea loc până în primăvara/vara 2022. Candidații judecători la funcțiile de membri în colegiile specializate din subordinea CSM urmează să treacă procedura de „pre-vetting”.

În ceea ce privește mecanismele de selecție și evaluare a judecătorilor, Planul de acțiuni al SRJ 2022-2025 prevede un șir de acțiuni:

1. Potrivit acțiunii 1.1.4 lit. b), în anul 2022, se propune modificarea cadrului legal în vederea instituirii unui sistem uniform de accesare în funcția de judecător și procuror în baza vechimii în muncă;
2. Potrivit acțiunii 1.1.4. lit. c), în anul 2022, se propune modificarea cadrului legal în vederea consolidării colegiilor de selecție și evaluare a performanțelor judecătorilor;
3. Potrivit acțiunii 2.2.1. lit. c), până la mijlocul anul 2023, se propune dezvoltarea de către CSM a criteriilor de calitate și claritate a hotărârilor judecătorești, care urmează a fi luate în considerare în procesul de evaluare a performanțelor judecătorilor.

În ceea ce privește mecanismul de răspundere disciplinară al judecătorilor, Planul de acțiuni al SRJ 2022-2025 prevede și pentru aceasta un grup de acțiuni:

1. Potrivit acțiunii 1.1.2. lit. c), până la mijlocul anul 2023, se propune instituirea mecanismului de contestare a hotărârilor CSM la CSJ, cu excluderea dublului grad de jurisdicție. Deși aceasta este o prevedere generală care va afecta contestarea tuturor hotărârilor CSM, aceasta este în special relevantă în contextul procedurilor disciplinare, care în prezent pot trece prin 6 etape de examinare (Inspecția judiciară, completele de admisibilitate, Colegiul Disciplinar al Judecătorilor, CSM, Curtea de Apel și CSJ);
2. Potrivit acțiunii 1.2.4. lit. a), în anul 2022, se propune modificarea cadrului legal privind activitatea Inspecției judiciare în partea ce ține de: drepturile, obligațiile, garanțiile inspectorilor-judecători; revocarea mandatului și alte aspecte de consolidare a capacităților Inspecției judiciare;
3. Potrivit acțiunii 1.2.4. lit. b), pentru primul semestru al anului 2023, se propune modificarea actelor normative interne ale CSM ce țin de activitatea Inspecției judiciare;
4. Potrivit acțiunii 1.2.4. lit. c), în anul 2022, se propune modificarea cadrului legal privind răspunderea disciplinară a judecătorilor în partea ce ține de: asigurarea clarității și previzibilității criteriilor care constituie abateri disciplinare; procedura de examinare; extinderea situațiilor în care membrii supleanți participă la ședințele Colegiului disciplinar și alte aspecte deficitare constatate în urma examinării practicilor;

1.3 CONSILIUL SUPERIOR AL PROCURORILOR

PROGRESE

În perioada de monitorizare o parte din recomandările Cărții Albe a Justiției au fost implementate și în activitatea CSP. O primă recomandare viza transparența activității instituției. Comparativ cu anii precedenți, activitatea CSP a devenit mai transparentă grație asigurării de către membrii CSP a transparenței decizionale prin publicarea unor ședințe, motivarea soluțiilor adoptate și publicarea acestora în termen util. Organizarea ședințelor închise sunt motivate prin faptul că, obiect al dezbaterii constituie date din dosare penale sau informații care nu pot fi făcute publice pentru a nu periclita urmărirea penală. O altă recomandare se referea la modificarea componenței CSP. În septembrie 2021 au intrat în vigoare prevederile [Legii nr. 102/2021](#) prin care s-au operat modificări semnificative la [Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură](#).

Cele mai importante modificări operate la lege vizează următoarele:

- a. A fost modificată componența CSP, s-a redus numărul membrilor CSP de la 15 la 12;
- b. Din componența CSP a fost exclus Procurorul General, președintele Uniunii Avocaților și procurorul-șef al UTA Găgăuzia ca membri de drept;
- c. S-a stabilit modalitatea de selectare a Procurorului General interimar;
- d. S-au introdus norme ce reglementează asigurarea interimatului funcțiilor de procuror șef-numirea prin Ordin al Procurorului General supus ulterior aprobării de CSP;
- e. S-au inclus norme ce reglementează procedura de evaluare a performanțelor Procurorului General. Evaluarea urmează să fie efectuată de către o Comisie de evaluare din 5 membri, constituită ad-hoc de CSP. Evaluarea se inițiază la sesizarea Președintelui Republicii Moldova sau a cel puțin 1/3 din membrii CSP. În urma evaluării, Comisia de evaluare întocmește un raport motivat prin care propune acordarea unuia dintre următoarele calificative: „excellent”, „bine”, „nesatisfăcător”. Raportul cu calificativul propus se prezintă CSP. În cazul adoptării hotărârii privind acordarea calificativului „nesatisfăcător”, CSP propune Președintelui Republicii eliberarea din funcție a Procurorului General.
- f. Au fost introduse norme specifice cu privire la răspunderea disciplinară și suspendarea din funcție a Procurorului General.

La 9 noiembrie 2021, în Parlament a fost înregistrat un alt [proiect de lege](#) pentru modificarea Legii nr.3/2016 cu privire la Procuratură în care se regăsesc și alte recomandări expuse în Cartea Albă a Justiției, inclusiv și în Opinia Comisiei de la Veneția. Modificările propuse vizează condițiile care urmează a fi întrunite de persoanele care candidează pentru funcția de Procuror General și de Procurorul General interimar, precum și modul de încetare a interimatului funcției de Procuror General; organizarea concursului pentru selecția și cariera procurorului și ocuparea funcțiilor vacante; modificarea procedurilor de transfer, promovare, delegare și detașarea a procurorilor. Autorii proiectului propun modificarea condiției de experiență profesională necesară pentru accederea în funcția de Procuror General și procuror-șef în procuraturile specializate, astfel încât să fie permisă candidatura persoanei care are experiență profesională de 10 ani în domeniul dreptului atât pe teritoriul țării cât și în afara ei. Această propunere urmărește aducerea în funcțiile nominalizate a persoanelor cu adevărat independente și cu experiență profesională recunoscută. Această soluție va lărgi spectrul potențialilor candidați pentru această funcție atât pentru procurori cât și pentru judecători sau avocați cu experiență atât în Moldova cât și în străinătate.

CONCLUZII

Reforma procuraturii și toate modificările propuse și operate care vizează sistemul procuraturii s-au inițiat în scopul luptei împotriva corupției, ca parte integrantă a garantării respectării statului de drept. Retrospectiv analizând domeniul, constatăm că Legea procuraturii suferă modificări considerabile, în special în ultima jumătate de an, din cauza curențelor care împiedicau luarea unor decizii de responsabilizare sau sancționare a factorilor de decizie. Totuși, deși partea teoretică a fost parțial realizată, urmează etapa cea mai complicată și plină de provocări, implementarea noilor modificări astfel încât rezultatele inițiativelor legislative să fie resimțite de corpul de procurori, de alți actori ai justiției și de către cetățeni.

1.4 COLEGIILE SPECIALIZATE DIN SUBORDINEA CSP

PROGRESE

În cadrul Colegiului pentru Selecția și Cariera Procurorilor au fost înregistrate unele progrese la capitolul asigurării organizării concursurilor veritabile de ocupare a funcției de procuror. [Proiectul de lege](#) pentru modificarea Legii nr.3/2016 cu privire la Procuratură, menționat în secțiunea de mai sus, prevede completarea prevederilor art. 24 prin modificarea mecanismului de selecție a procurorilor. De asemenea, se propune modificarea prevederilor art. 87 din Lege prin obligarea membrilor Colegiului de a motiva hotărârile cu privire la rezultatele aprecierii candidaților. Prin aceste modificări urmează a fi înlăturată practica de camuflare a transferurilor procurorilor fiind evitate concursurile iar procedura de selecție va fi una transparentă și bazată pe merit.

În perioada monitorizată, activitatea Colegiului de Evaluare a performanțelor procurorilor nu a înregistrat schimbări sesizabile. La fel ca și în perioada precedentă, nu este publicată nicio [Hotărâre](#) a Colegiului de evaluare, se publică doar [rezultatele](#) finale ale evaluării. La fel nu se publică nici [ordinea de zi](#) a ședințelor Colegiului. Acest fapt nu asigură un proces transparent de evaluare deoarece decizia și rezultatele evaluării rămân la discreția membrilor colegiului. Totodată se recomandă să fie revăzute criteriile de evaluare a performanțelor procurorilor.

Nici în activitatea Colegiului de Disciplină și Etică nu s-au implementat recomandările din Cartea Albă a Justiției. Colegiul până în prezent nu publică [ordinea](#) de zi a ședințelor, în consecință, nu se cunoaște ce subiecte sunt supuse procedurilor disciplinare.

CONCLUZII

IPRE subliniază importanța deciziilor Colegiului disciplinar pentru justițiabili și recomandă simplificarea procedurilor de examinare a contestațiilor cu publicarea deciziilor luate pe fiecare caz aparte. Nepublicarea deciziilor în materie disciplinară descurajează justițiabilii în inițierea procedurilor disciplinare și nu contribuie la prevenirea producerii cazurilor similare pe viitor.

1.5 AGENȚIA DE ADMINISTRARE A INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI

PROGRESE

Cartea Albă a Justiției prevede o serie de recomandări și în raport cu activitatea Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești. Una dintre care este asigurarea introducerii graduale în următorii trei ani a programului e-Dosar, care să fie aplicabil în toate judecătoriile și procuraturile, precum și accesibil avocaților. În acest sens [prin Hotărârea CSM nr.191/20 din 7 septembrie 2021](#), aplicarea Sistemului Informațional Judecătoresc, inclusiv aplicația informatică e-Dosar judiciar a fost extins în Judecătoria Chișinău, sediul Centru și sediul Buiucani, Judecătoria Ungheni și Curtea de Apel Chișinău (pentru dosarele instanțelor de fond vizate). De asemenea, potrivit acțiunii 3.17.2 din PAG, Guvernul planifică extinderea pilotării în cel puțin 10 instanțe judecătorești a aplicației informatice e-Dosar judiciar, până la sfârșitul anului 2022. În continuare, potrivit acțiunii 3.3.2 din Planul de Acțiuni al SRJ 2022-2025, Guvernul și-a asumat următoarele activități:

1. Pilotarea aplicației informatice e-Dosar judiciar pentru formarea și administrarea dosarului electronic judiciar cu accesul părților;
2. Implementarea aplicației informatice e-Dosar judiciar în toate instanțele de judecată;
3. Asigurarea accesului la dosare al tuturor categoriilor de participanți la procesul de judecată prin intermediul aplicației informatice e-Dosar judiciar.

Adițional, potrivit acțiunii 2.3.2 din Planul de acțiuni al Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției, Guvernul își propune desfășurarea cursurilor de instruire în domeniul utilizării aplicației informaționale e-Dosar judiciar și a sistemului de videoconferințe pentru utilizatorii externi profesioniști. O altă recomandare a Cărții Albe a Justiției ține de efectuarea unui audit extern, inclusiv vulnerabilitatea PIGD, pentru asigurarea eficienței și a distribuirii aleatorii a dosarelor fără manipulari. În acest sens, prin acțiunea 3.17.1 din PAG Guvernul își propune realizarea acestei activități până la sfârșitul anului 2022. De asemenea, în vederea asigurării consolidării și durabilității PIGD, în Planul de acțiuni al SRJ 2022–2025, Guvernul și-a asumat următoarele activități:

1. Potrivit acțiunii 3.3.11. se propune instituționalizarea utilizării sistemului de control al vulnerabilităților PIGD;
2. Potrivit acțiunii 3.3.1. lit. a) se propune monitorizarea funcționalității PIGD inclusiv a nivelului de utilizare a PIGD;
3. Potrivit acțiunii 3.3.1. lit. b) se propune asigurarea utilizării uniforme a funcționalităților PIGD;
4. Potrivit acțiunii 3.3.1. lit. c) se propune dezvoltarea, testarea, exploatarea experimentală și implementarea unor noi funcționalități în PIGD;
5. Potrivit acțiunii 3.3.1. lit. d), până la mijlocul anul 2023, se propune revizuirea regulamentelor CSM cu privire la modul de funcționare a Programului integrat de gestionare a dosarelor.

Cartea Albă a Justiției vine cu o recomandare și la capitolul infrastructurii fizice a instanțelor de judecată. Astfel, în bugetul de stat pentru anul 2022 pentru construcția clădirilor pentru instanțele judecătorești noi este prevăzută suma 13.000.000 MDL din resursele generale și veniturilor colectate, ceea ce constituie cu 3.000.000 MDL mai mult față de anul 2021. La moment se află în construcție sediile Judecătoriei Cahul, Căușeni, Edineț, Hâncești și Orhei.

CONCLUZII

Majoritatea recomandărilor din Cartea Albă a Justiției se regăsesc în PAG și SRJ 2022-2025, documentele strategice recent aprobate/adoptate. Întru asigurarea implementării eficiente a PAG și SRJ 2022-2025, dar și consolidării infrastructurii sediilor instanțelor judecătorești, este necesară efectuarea unei evaluări a activității instituționale a personalului din cadrul secretariatului CSM și AAIJ și clarificarea competențelor instituționale, precum și revizuirea efectivului limită.

DOMENIUL II – PROMOVAREA INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI

CONTROLUL INTEGRITĂȚII ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI ȘI TRANSPARENȚA ACTIVITĂȚII AUTORITĂȚILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI

2.1 EXCLUDEREA DIN ART. 46 DIN CONSTITUȚIE A PREZUMȚIEI CARACTERULUI LICIT AL BUNURILOR FUNCȚIONARILOR PUBLICI

PROGRESE

La 11 noiembrie 2021 Parlamentul a transmis Curții Constituționale [o solicitare](#) semnată de 56 de deputați, prin care se cere avizarea proiectului de lege privind modificarea art. 46 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova. Alineatul trei din articolul menționat prevede: „Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.” Deputații propun ca după a doua propoziție să fie adăugată sintagma „cu excepția averii persoanelor care exercită funcții publice”. Solicitarea conține o amplă argumentare din care rezultă în esență că acest amendament este important pentru a facilita lupta contra corupției funcționarilor și demnitarilor publici prin confiscarea averii nejustificate.

Potrivit notei informative, modificarea prevederii constituționale în cauză va permite ca „sarcina probațiunii să fie „împărțită” între autoritățile statului și persoanele a căror avere se invocă că este de o proveniență ilegală. Astfel, în momentul în care autoritățile statului invocă existența unei averi nejustificate și prezintă probe în acest sens, persoana supusă controlului trebuie să dobândească și ea un rol activ și să prezinte argumente/dovezi suplimentare cu privire la justificarea și proveniența acestor bunuri”. De asemenea, în nota informativă sunt prezentate argumente din jurisprudența CtEDO și a Curții Constituționale din Republica Moldova din care rezultă că în cauzele civile de confiscare a averii este justificat să fie inversată sarcina probațiunii „cu condiția că statul prezintă probe suficiente pentru a demonstra lipsa dovezilor privind proveniența bunurilor”.

CONCLUZII

Această inițiativă este binevenită, și necesară în contextul necesității stringente de a combate corupția endemică din sectorul public al Republicii Moldova. Încurajăm Curtea Constituțională să avizeze pozitiv acest amendament, iar majoritatea parlamentară să asigure că vor acumula suficiente voturi pentru eventuala adoptare a amendamentului constituțional (sunt necesare 68 voturi).

Odată ce va fi modificată Constituția, executivul și legislativul trebuie să se asigure că vor reglementa în legislația organică, într-un mod exact și echitabil, procedura și momentul inversării sarcinii probațiunii în cazul acțiunilor de confiscare a averilor nejustificate, dar și vor asigura un set de garanții, pentru a preveni abuzurile.

2.2 LIMITAREA COMPETENȚEI PROCURATURII ANTICORUPȚIE LA CORUPȚIA MARE ȘI TRANSFERAREA SARCINII DE CONDUCERE A URMĂRIII PENALE EXERCITATE DE CNA CĂTRE PROCURORII DIN PROCURATURILE TERITORIALE

PROGRESE

Cartea Albă a Justiției propune reformarea Procuraturii Anticorupție sub două aspecte:

- a. Fortificarea capacităților Procuraturii Anticorupție cu toate instrumentele procedurale și personalul necesar pentru a se putea lupta eficient cu fenomenul corupției, astfel încât aceasta să nu depindă de alte instituții, precum ar fi CNA;
- b. Limitarea competenței Procuraturii Anticorupție doar la dosarele de corupție mare, astfel încât aceasta să nu-și irosească resursele pe dosare mici, combaterea cărora nu are un impact major asupra fenomenului corupției din țară.

În acest context, Guvernul prin acțiunea 1.2.1. lit. b) din Planul de acțiuni al SRJ 2022-2025, își propune, până la sfârșitul anului 2022, să revadă cadrul normativ în vederea limitării competențelor Procuraturii Anticorupție la investigarea cauzelor de corupție de nivel înalt și restructurarea Centrului Național Anticorupție.

Îndeplinirea acestei activități, și asigurarea unui nivel înalt de integritate și profesionalism al procurorilor din cadrul Procuraturii Anticorupție, ar putea avea un impact pozitiv în efectuarea unor investigații calitative pe cauzele de rezonanță cu aspecte de corupție, și respectiv în combaterea acestui fenomen.

2.3 CONTROLUL AVERII, INTERESELE ȘI STILULUI DE VIAȚĂ AL ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI

PROGRESE

La 21 septembrie 2021, [CC a declarat neconstituțională Legea nr. 244/2020](#) prin care Parlamentul⁶ a adoptat unele modificări problematice în legile ce țin de activitatea ANI și declararea proprietăților și veniturilor. Printre cele mai importante modificări se numărau reducerea de la trei ani la un an a termenului în care pot fi efectuate verificări de către ANI după expirarea mandatului funcționarului și introducerea cerinței constatării încălcării de către ANI pentru a porni urmărirea penală în baza art. 326¹ (*exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese*), 330² (*îmbogățirea ilicită*) și art. 352¹ alin. (2) (*inclusiunea intenționată a unor date incomplete sau false, neinclusiunea intenționată a unor date în declarația de avere și interese personale*) din Codul Penal. Potrivit CC, aceste prevederi limitau funcționalitatea și eficiența ANI și a organelor de urmărire penală la combaterea încălcărilor și infracțiunilor menționate mai sus⁷. E de menționat că pe parcursul ultimelor luni înainte de adoptarea amendamentelor respective, Procuratura Anticorupție a pornit mai multe dosare penale împotriva unor politicieni și judecători de rang înalt în baza infracțiunii de îmbogățire ilicită⁸.

La 7 octombrie 2021, Parlamentul a adoptat [Legea nr. 130/2021](#) prin care au fost aduse o serie de amendamente importante Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale. Printre altele:

- a. A fost extins controlul averii asupra părinților/socrilor, copiilor majori ai subiectului verificărilor, precum și asupra persoanelor care i-au donat bunuri, sau pe numele cărora au fost înscrise bunurile despre care există bănuiala rezonabilă că ar aparține, de fapt, persoanei vizate de control⁹;
- b. A fost introdusă obligația de declarare a valorii de piață a bunurilor mobile și imobile¹⁰;
- c. A fost introdusă obligația de declarare a cripto-modei și a procurărilor oricăror servicii ce depășesc suma de 10 salarii medii lunare pe economie;
- d. A fost instituită interdicția de folosire mai mult de 30 de zile a bunurilor imobile și a mijloacelor de transport care nu-i aparțin subiectului declarării, companiilor sale, sau membrilor apropiați ai familiei;
- e. A fost introdusă inversarea sarcinii probațiunii dacă inspectorul de integritate are bănuiele rezonabile că persoana supusă controlului deține și alte bunuri decât cele înscrise în

⁶ Majoritatea PSRM, Partidul „Șor” și transfugi din Partidul Democrat.

⁷ Hot. CCM din 21 septembrie 2021, para. 62-70, disponibilă la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128296&lang=ro.

⁸ Spre exemplu, pentru îmbogățire ilicită au fost pornite dosare penale împotriva fostului președinte al CSJ, Ion Druță, detalii la: <http://procuratura.md/md/newslist/1211/1/8040/>, fostul deputat al Partidului Democrat, Constantin Țutu, detalii la: <http://procuratura.md/md/newslist/1211/1/8039/>.

⁹ Modificare importantă în contextul în care unii funcționari publici își justificau averile prin donații exorbitante primite la nuntă sau din partea părinților/socrilor, spre exemplu: cazul procurorului Andrei Băieșu, care a primit zeci de mii de euro la câteva ceremonii și din partea socrilor: <https://stiri.md/article/social/crimemoldova-donatii-salvatoare-pentru-procurorii-anticoruptie>.

¹⁰ Această modificare este extrem de importantă în contextul în care până în prezent instanțele de judecată acceptau declararea bunurilor la valoarea ce rezulta din contractul de achiziționare a bunului, indiferent cât de mare nu ar fi discrepanța dintre aceasta și valoarea reală a bunului, spre exemplu: cazul judecătoarei Mariana Pitic care a fost promovată la CSJ, în pofida faptului că a declarat un autoturism Porsche Cayenne la valoarea de 11,000 lei (500 euro), <https://agora.md/stiri/63097/judecatoarea-cu-porsche-de-11-mii-de-lei--luata-la-rost-la-adunarea-general-a-judecatorilor-mi-l-dati-cu-12-mii-focus>.

declarația de avere și interese personale sau există aparența de diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea deținută;

- f. A fost majorat numărul membrilor Consiliului de Integritate al ANI de la șapte la nouă membri, fiind adăugați câte un membru desemnat de Președintele țării, și încă un membru ales din rândul societății civile de Ministerul Justiției.

Amendamentele menționate mai sus sunt doar câteva din modificările aduse prin Legea nr. 130/2021, însă sunt printre cele mai importante și ar putea avea un impact semnificativ de îmbunătățire a domeniului asigurării integrității funcționarilor și demnitarilor publici. Extinderea cercului de persoane a căror avere sunt verificate și obligația declarării prețului de piață a bunurilor deținute sunt printre cele mai importante modificări, care rezultă din recomandările Cărții Albe a Justiției, și care au fost promovate de experții în domeniul anticorupție de mai mulți ani.

Adițional la cele menționate supra, o serie de alte recomandări din Cartea Albă a Justiției la capitolul asigurării integrității funcționarilor publici, au fost reflectate în Planul de acțiuni al SRJ 2022-2025:

1. Potrivit acțiunii 1.1.4. lit a), pe parcursul anului 2022 urmează a fi instituit un mecanism de declarare și verificare a averii și integrității candidaților la etapa admiterii la Institutul Național al Justiției, a numirii în funcția de judecător și procuror și a promovării/ transferării în funcție;
2. Potrivit acțiunii 1.2.1. lit. a), pentru primul semestru al anului 2024 este planificată evaluarea implementării modificărilor operate la cadrul normativ care au avut drept scop perfecționarea și fortificarea mecanismului de control al averilor și intereselor personale, precum și eficientizarea activității Autorității Naționale de Integritate.

2.4 TRANSPARENȚA ACTIVITĂȚII AUTORITĂȚILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI

PROGRESE

La capitolul transparenței sistemului justiției, prin Cartea Albă a Justiției se propun un șir de recomandări. Guvernul, prin Planul de acțiuni la SRJ 2022-2025 și stabilit următoarele activități în acest sens:

1. Potrivit acțiunii 1.3.1. lit. a), urmează a fi implementate strategii de comunicare în cadrul instanțelor judecătorești;
2. Potrivit acțiunii 1.3.1. lit. b) urmează desemnarea în cadrul instanțelor judecătorești a persoanelor responsabile de ghidarea corectă a justițiabililor, oferirea răspunsurilor la întrebări de orientare sau de procedură (centre de informare);
3. Potrivit acțiunii 1.3.1. lit. d) urmează publicarea pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Procurorilor a tuturor hotărârilor adoptate de organele din componența acestuia; Potrivit acțiunii 2.2.1. lit. a) pe parcursul anul 2022 urmează a fi modificată legislația în vederea facilitării unei mai bune motivări a hotărârilor judecătorești.

DOMENIUL III – CONSOLIDAREA PROFESIILOR CONEXE SECTORULUI JUSTIȚIEI

3.1 AVOCATURA

PROGRESE

Instituția avocaturii a reușit să implementeze o parte din recomandările reflectate în Cartea Albă a Justiției și să rezolve parțial problemele cu care se confruntă corpul de avocați. Astfel, o realizare semnificativă a fost organizarea Adunărilor Generale ale Barourilor și Congresului în condițiile pandemice prin intermediul platformelor online. O astfel de inițiativă ar putea servi drept exemplu de urmat și pentru CSM sau CSP, care de multiple ori au dispus amânarea Adunărilor Generale și blocarea activității colegiilor invocându-se drept teme situația pandemică și potențialele riscuri de infectare a participanților.

În septembrie 2021, [Consiliul Uniunii Avocaților](#) a introdus multiple completări la Statutul profesiei de avocat și a aprobat Regulamentul de organizare a votului electronic în cadrul Adunărilor Generale ale Barourilor și Congreselor Uniunii. Printre cele mai importante modificări se enumeră:

- a. Delimitarea clară a atribuțiilor și competențelor Congresului, Consiliului și Comisiilor Uniunii;
- b. Delimitarea sarcinilor decanului și prodecanului;
- c. Ajustarea statutului avocaților stagiați la rigorile legii cu privire la avocatură.

La 21-23 octombrie 2021, grație aprobării Regulamentului de organizare a votului electronic, în premieră s-a reușit organizarea Adunării Generale Ordinare a Baroului avocaților din circumscripția Curții de Apel Chișinău prin intermediul unei platforme online. În [rezultatul votului electronic](#) exprimat s-au ales 2 avocați în componența Comisiei de Licențiere. Selectarea noilor membri ai Comisiei de Licențiere s-a desfășurat în cadrul unui proces transparent și în baza unor condiții clare de selectare după cum s-a recomandat în Cartea Albă, fiecare candidat având posibilitatea să-și publice platforma de activitate, meritele și motivele accederii în comisie. În lipsa unor criterii clare de apreciere a profesionalismului și integrității candidaților, avocații și-au exercitat pur subiectiv opțiunea de vot.

Implementarea și aplicarea în practică a platformelor online și a votului electronic a contribuit la organizarea și desfășurarea în condiții sigure, transparente și echidistante a Congresului Uniunii Avocaților în perioada [1-3 decembrie 2021](#). Prin [Hotărârea Congresului nr.1](#) a fost ales un nou Președinte al Uniunii Avocaților și 5 noi membri în Comisia de Licențiere a profesiei de avocat ([Hotărârea Congresului nr.2](#)).

Una dintre cele mai importante recomandări din Cartea Albă a Justiției viza modificarea art. 10 al Legii 1260/2002 cu privire la avocatură sub aspectul introducerii obligativității susținerii examenului de admitere în profesie de către foști magistrați și procurori. În acest sens, au fost inițiate propuneri de modificare a Legii nr. 1260/2002 prin înregistrarea în Parlament a proiectului de [Lege nr.245 din 17 septembrie 2021](#). La 1 octombrie 2021, prin [Hotărârea Consiliului Uniunii Avocaților nr.16-02](#) a fost aprobat Avizul Uniunii asupra acestui proiect. Proiectul viza creșterea echității și transparenței de accedere în profesia de avocat, nu doar prin obligativitatea susținerii examenului de calificare, dar și prin includerea termenului susținerii examenului și prin indicarea criteriilor de determinare a reputației ireproșabile a candidaților, aspect la fel recomandat în Cartea Albă a Justiției.

La finele anului 2021 corpul de avocați s-a confruntat cu o propunere de majorare a cuantumului contribuțiilor de asigurări sociale plătibile de către exponenții profesiei juridice de la 24 255 MDL în anul 2021 până la 27 481 MDL în anul 2022. Această inițiativă a provocat un val de nemulțumiri în rândul avocaților care au solicitat respingerea propunerilor pe motiv că sunt nejustificate și discriminatorii. Uniunea Avocaților a publicat o [Opinie](#) referitor la [Proiectul Legii bugetului asigurărilor sociale pe anul 2022](#). Deși propunerile de majorare au fost excluse din proiectul de Lege, totuși această problemă va persista și va crea instabilitate în fiecare an

deoarece indexarea salariului prognozat crește anual, iar avocații nu sunt asigurați social cu pensii, comparativ cu alți actori din domeniul justiției.

În ianuarie 2022, la scurt timp după operarea modificărilor la [Legea cu privire la avocatura](#), prin care s-au oferit garanții de independență avocaților prin includerea alin.2) la art.52 din Lege, în Parlament a fost înregistrat un [Amendament](#) la Proiectul nr.245/2021 pentru modificarea Legii nr.1260/2002 cu privire la avocatură. Amendamentul propunea excluderea alin.2) din art.52 al Legii, care prevedea că *avocatul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul prealabil al Consiliului Uniunii Avocaților, cu excepția infracțiunii flagrante*. Amendamentul a provocat nemulțumiri ale corpului de avocați deoarece nu era argumentat, nu a fost consultat cu Uniunea Avocaților și prin conținutul său anula toate garanțiile de independență ale avocaților. În vederea retragerii amendamentului în cauză, Uniunea Avocaților a expediat o [solicitare](#) Parlamentului Republicii Moldova, urmată de o grevă generală a avocaților. În redacție finală, amendamentul prezintă o variantă de compromis prin care s-au păstrat garanțiile de independență ale avocaților, cu excepția infracțiunilor de corupție și s-au inclus garanții suplimentare ce vizează percheziționarea sediilor avocaților.

CONCLUZII

Înfăptuirea justiției și asigurarea respectării drepturilor omului poate avea loc doar în rezultatul unui dialog constructiv între toți actorii implicați. Greva generală a avocaților a demonstrat că lipsa avocaților generează încălcarea dreptului la apărare și blochează procesul normal de înfăptuire a justiției. Prin urmare, pe viitor urmează să fie depusă toată diligența pentru a evita astfel de situații și a asigura un echilibru între respectarea drepturilor avocaților și asigurarea dreptului la apărare a cetățenilor.

Avocatura, ca instituție, nu a soluționat toate problemele interne legate de transparența procesului decizional în organele de auto-administrare, corupția în sistem, discriminarea în sfera prestațiilor sociale, dar a reușit în schimb să asigure implementarea reformelor care instituie filtre veritabile la accesarea în profesia de avocat.

3.2 EXPERȚII JUDICIARI

PROGRESE

Activitatea de expertiză judiciară a fost amplu reformată în 2016 după adoptarea [Legii nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar](#), însă multe aspecte practice rămân în continuare neimplementate. În perioada de monitorizare au fost inițiate unele proiecte care vin să îmbunătățească calitatea expertizelor judiciare.

Astfel, Parlamentul urmează să voteze [Proiectul de Lege](#) pentru modificarea Legii 68/2016 cu privire la expertiza judiciară, elaborat de Ministerul Justiției. Proiectul propune operarea unor modificări prin care se va asigura prelungirea termenului stabilit prin art. 85 alin. (4) lit. a) și alin. (5) de la 5 ani la 8 ani. Termenul de 5 ani, care a expirat pe 10 decembrie 2021, a fost acordat instituțiilor de expertiză pentru evaluarea și autorizarea laboratoarelor de expertiză judiciară în care își efectuează activitatea. Astfel, pentru evitarea unui blocaj instituțional s-a decis prelungirea acestui termen cu 3 ani.

De asemenea, Ministerul Justiției a aprobat [Regulamentul privind organizarea și funcționarea](#) Comisiei de disciplină a experților judiciari, necesitate impusă de prevederile art. 61 alin. (1) din Legea nr. 68/2016. Comisia de disciplină nu era funcțională, deoarece nu exista un Regulament privind organizarea și funcționarea Comisiei de selectare prin concurs a reprezentanților societății civile și experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

Ministerul Justiției a inițiat procedura de modificare a [Regulamentului](#) privind procedura și criteriile de evaluare a performanțelor experților judiciari și modul de acordare a gradelor de calificare. Motivul modificărilor constă în dificultățile întâmpinate de instituțiile de expertiză judiciară de aplicare a prevederilor legale care nemijlocit duc la imposibilitatea implementării și punerii în aplicare a cadrului normativ vizat. Proiectul propune modificarea punctajului acordat pentru criteriile de evaluare, în așa fel încât acesta să corespundă cerințelor profesionale. De asemenea, se redirecționează prezentarea rapoartelor de expertiză efectuate în ultimii cinci ani către Comisia de calificare și evaluare a experților judiciari.

CONCLUZII

Prin urmare, considerăm imperios necesar consolidarea eforturilor tuturor actorilor vizați în vederea implementării celor mai importante recomandări din Cartea Albă. În mod special, pentru asigurarea calității expertizelor judiciare, urmează primordial să fie întreprinse măsuri pentru sporirea atractivității domeniului prin salarizarea adecvată a experților și prin dotarea centrelor de expertiză cu tehnică și mijloace/echipamente noi.

3.3 MEDIATORII

PROGRESE

Activitatea profesională a mediatorilor a fost îmbunătățită prin realizarea unor recomandări care se regăsesc și în Cartea Albă a Justiției. Cel mai important progres vizează desemnarea noilor membri în Consiliul de Mediere, fapt care a asigurat funcționalitatea în organele de autoadministrare a profesiei de mediator.

O altă recomandare aflată în curs de realizare este revizuirea cadrului procedural civil prin care s-a propus excluderea medierii judiciare, deoarece procedura complică activitatea instanțelor, generează blocaje procesuale, tergiversări și reduce din domeniile de activitate potențiale ale mediatorilor. În acest sens a fost elaborat [Proiectul de lege](#) care prevede abrogarea Capitolului XIII¹ din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003. Astfel, va fi asigurată excluderea medierii judiciare din cadrul procedurilor civile.

CONCLUZII

Constatăm că, spre regret, activitatea mediatorilor rămâne a fi la fel de neatractivă în special din cauza poverii regimului fiscal și contribuțiilor sociale și medicale ridicate. Deși mediatorii se supun aceluiași regim fiscal și social ca și alte profesii liberale, totuși, comparativ cu notarii sau avocații, serviciile mediatorilor sunt mai puțin solicitate și mai puțin remunerate. Pentru a depăși această situație, se impun acțiuni de informare a actorilor din domeniul justiției despre domeniul de aplicare a medierii precum și despre rolul acestora în soluționarea mai rapidă și mai puțin costisitoare a unor categorii de litigii.

3.4 NOTARIII

PROGRESE

Activitatea notarilor este reglementată prin [Legea nr.69/2016](#) cu privire la organizarea activității notarilor și [Legea nr.246/2018](#) privind procedura notarială. Cea mai mare problemă cu care se confrunta domeniul notarial era blocajul activității organelor de autoadministrare, o recomandare din Cartea Albă a Justiției fiind alegerea noilor membri în organele de auto-administrare. În noiembrie 2021 s-a reușit deblocarea activității organului de auto-administrare a notarilor prin desemnarea de către Ministerul Justiției a unei noi [componente a Consiliului Camerei Notariale](#). Astfel, Consiliul Camerei Notariale a devenit funcțional, iar alegerea noilor membri a avut loc în baza unor criterii transparente și echitabile, ca experiența profesională, reprezentarea teritorială etc.

Pentru îmbunătățirea calității serviciilor notariale, a fost aprobat de către Guvern, și remis în Parlament pentru adoptare, [Proiectul de lege](#) privind modificarea legislației cu privire la activitatea notarilor. Scopul acestuia este de a îmbunătăți calitatea actului notarial, de a contribui la eficientizarea activității notarilor și asigurarea tuturor drepturilor solicitanților de servicii notariale, dar și de a evita situațiile în care organele colegiale ale Camerei Notariale, ale Comisiei de licențiere și ale Colegiului disciplinar sunt nefuncționale.

De asemenea, în ianuarie 2022, a fost aprobat Regulamentul privind modul de organizare și desfășurare a ședințelor Consiliului Camerei Notariale în regim online.

CONCLUZII

Asigurarea funcționalității Consiliului Camerei Notariale reprezintă o realizare importantă, în special datorită faptului că în ultimii 5 ani nu a fost organizat nici un concurs pentru ocuparea funcției de notar. Astfel, funcționalitatea Consiliului va impulsiona și comisiile să devină funcționale iar serviciile notariale vor deveni mai accesibile pentru cetățeni.

DOMENIUL IV – IMPLEMENTAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI

PROGRESE

Cartea Albă a Justiției a venit cu un șir de recomandări la capitolul implementarea tehnologiilor în sectorul justiției. Recomandările sunt structurate în mai multe subdomenii, cum ar fi colectarea și procesarea datelor statistice, consolidarea capacităților instituționale, asigurarea unei interoperabilități dintre sistemele informaționale, precum și creșterea accesului pentru alte părți interesate la sistemele informaționale din sectorul justiției.

În urma analizei, pentru perioada monitorizată nu se atestă anumite progrese semnificative la acest domeniu. Lipsa unui progres substanțial și palpabil este determinat de motive obiective, fiind o perioadă scurtă de implementare.

Totodată, documentele strategice ale Guvernului aprobate în această perioadă (PAG și SRJ 2022-2025) își stabilesc o serie întreagă de acțiuni pentru acest domeniu, printre cele mai importante fiind:

1. Consolidarea cadrului normativ și a responsabilităților utilizatorului privind utilizarea sistemelor informaționale, în acest sens urmând a fi revizuit regulamentul CSM cu privire la modul de funcționare a PIGD și dezvoltarea acestuia, prin eliminarea la maxim a factorului uman;
2. Eliminarea treptată a procesului colectării și gestionării manuale a datelor statistice, până la reducerea completă, urmând să asigure pilotarea raportării statistice judiciare electronice;
3. Centrarea pe beneficiarii serviciilor de justiție prin îmbunătățirea portalului național al instanțelor de judecată, implementarea aplicației informatice e-Dosar judiciar, digitalizarea proceselor, aplicarea MPower la atribuirea mandatului avocatului etc;
4. Dezvoltarea unui grup nou de sisteme informaționale, precum e-Executare, e-Reținere, sistem informațional „Gestiunea Dosarelor de Expertiză Judiciară”, sistem informațional de traducere în procesele de judecată, sistem informațional „Urmărire penală: e-Dosar” etc;
5. Consolidarea capacităților tuturor actorilor din sectorul justiției pentru utilizarea eficientă a sistemelor informaționale;
6. Implementarea strategiilor de comunicare și informare în cadrul instanțelor judecătorești, precum și dezvoltarea abilităților de comunicare și de gestionare a managementului conflictelor cu justițiabilii de către personalul instanțelor judecătorești și al procuraturilor;
7. Asigurarea îmbunătățirii continue a funcționalităților Portalului național al instanțelor de judecată și crearea unei noi pagini web oficiale a Procuraturii Generale și a paginilor web oficiale ale procuraturilor specializate.

CONCLUZII

În urma analizei celor două documente strategice menționate supra, putem constata un nivel înalt de reflectare a recomandărilor Cărții Albe a Justiției la implementarea tehnologiilor în sectorul justiției, și afirma cu certitudine că obiectivele și acțiunile propuse sunt extrem de ambițioase. Odată implementate toate aceste acțiuni, implicarea factorului uman va fi limitată la maxim.

Totodată, trebuie să se țină cont în ceea ce privește utilizarea eficientă a datelor statistice, pentru a obține rezultatele scontate este necesară colectarea și utilizarea acestora per întreg sistemul judiciar. Astfel, reieșind din faptul că în sistemul judiciar SIA se află la diferite etape de dezvoltare, o recomandare ar fi prevederea la etapa de elaborare/optimizare a modului de integrare a bazelor de date statistice și conceperea unui mod de vizualizare intuitivă, inteligibilă a datelor, dar și a unui motor eficient de generare a rapoartelor statistice.

DESPRE AUTORI:

Membrii Grupului de Experți în domeniul Justiției (GEJ)

Olesea Doronceanu – coordonatoare și expertă în cadrul GEJ, având peste 16 ani de experiență profesională, avocată cu 15 ani de experiență.

Tatiana Ciaglic – expertă în cadrul GEJ, având 12 ani de experiență profesională, inclusiv în domeniul administrării instanțelor judecătorești, utilizării tehnologiilor informaționale, precum și în domeniul formării continue a profesioniștilor din sectorul justiției.

Pavel Grecu – expert în justiție și drepturile omului, membru GEJ. A activat anterior în calitate de consilier pe justiție și anticorupție a Prim-ministrului Republicii Moldova și consilier juridic în cadrul Centrului de Resurse Juridice din Moldova.

Ecaterina Popșoi – coordonatoare de proiect, expert în cadrul GEJ. A activat anterior în calitate de consilieră juridică în cadrul Centrului de Resurse Juridice din Moldova.

Adrian Ermurachi – lider de echipă, IPRE, programul buna guvernare și statul de drept, având peste 11 ani de experiență în domeniul politicilor publice și administrației publice.

Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) a fost înființat în martie 2015 în calitate de centru de analiză și cercetare (eng.: think-tank) independent, non-profit și apolitic. Misiunea IPRE este de a accelera integrarea europeană a Republicii Moldova prin promovarea reformelor sistemice, sporirea democrației participative și consolidarea rolului cetățenilor în procesele decizionale la nivel național și local.

IPRE este membru al Platformei Naționale a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic (www.eap-csf.eu), co-inițiator al Forumului Parteneriatului Estic al Centrelor de Cercetare (EaP Think-Tank Forum) lansat în anul 2017 la Chișinău.

Adresa: Str. București 90, of. 20
Chișinău, MD-2001, Republica Moldova
Tel.: + 373 22 788 989
E-mail: info@ipre.md
Web: www.ipre.md

Această publicație a fost elaborată în cadrul proiectului „Grupul de Experți în domeniul Justiției”, susținut financiar de Fundația Soros Moldova. Conținutul publicației este opinia Grupului de Experți în domeniul Justiției și nu reflectă neapărat poziția Fundației Soros Moldova.